

Exlibris Domu Książki z 1969 roku

Exlibris lub **Ex libris** (łacińskie z książek) to znak własnościowy danego egzemplarza książki, służący do oznaczania własności woluminu. Geneza ekslibrisu wywodzi się od odręcznych not, które pojawiły się na kartach ksiąg w drugiej połowie XIV wieku, a które z czasem zastąpiły malowane herby. Od XV wieku ekslibris zaczął przybierać formę ilustracji graficznej z wpisanym nazwiskiem właściciela. Znaki książkowe zamawiały zarówno osoby prywatne, jak też i instytucje. Miejscem ekslibrisu w książce jest wewnętrzna strona przedniej okładki książki lub pierwsze karty książki. Ekslibris czasem przybierał też formę pieczętki odcisniętej na stronie tytułowej tomu. Znak książkowy podkreśla bibliofilski stosunek właściciela do książki. W formie papierowej, stosowany jest w Europie od XV, a w Polsce od XVI wieku. Obecnie ekslibris stał się formą grafiki, a jego pierwotna funkcja użytkowa zanika, ustępując miejsca funkcji estetyczno – artystycznej. Od XIX wieku ekslibris stał się dodatkowo przedmiotem pasji kolekcjonerskiej.

Exlibris dla Państwowego Przedsiębiorstwa „Dom Książki” jest typem funkcjonalnego ekslibrisu okolicznościowego, wydawanego przez konkretną instytucję dla upamiętnienia ważnych wydarzeń, obchodów, przynależności do klubu czytelników itp. Faktycznie był to raczej artystyczny dokument życia społecznego, reklama i promocja książki jako produktu handlowego oraz forma popularyzacji czytelnictwa. Ogólnopolskie i lokalne wykonywanie

ekslibrisów „Domu Książki” rozpropagowały też sam ekslibris - przypomniały jego pierwotne znaczenie, zachęciły do niego wielu twórców, spopularyzowały sztukę graficzną i kolekcjonerstwo ekslibrisów. Rozdawane bezpłatnie ekslibrisy zaczęły być poszukiwane przez kolekcjonerów i włączane były do zbiorów.

Państwowe Przedsiębiorstwo „Dom Książki” wydawało liczne i bardzo ciekawe znaki książkowe, opracowywane przez znanych i cenionych twórców. Przez pięćdziesiąt lat istnienia „Domu Książki” jego ekslibrisy powstawały w 34 oddziałach. Kielce zajmowały wśród nich przodujące miejsce. W Warszawie oprócz wydawania ekslibrisów warszawskiego oddziału „Domu Książki” publikowano też ekslibrisy ogólnopolskie rozsyłane po całej Polsce. Były to ekslibrisy sporządzane z okazji Tysiąclecia Państwa Polskiego w 1966 roku, Dni książki społeczno-politycznej, Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy itp.

Kielecki oddział „Domu Książki” rozpoczął wydawanie własnych ekslibrisów w 1965 r. Pierwszy ekslibris poświęcony był Świętokrzyskim Dniom Kultury. Kolejne dedykowano m.in. 1000-leciu Państwa Polskiego, 5 Zjazdowi PZPR, 100 rocznicy urodzin W.I. Lenina, jubileuszowi IX wieków Kielc, XXXV-leciu PRL. Dedykowano je również poszczególnym księgarniom, np. księgarni im. Mikołaja Reja i antykwariatowi.

Prezentowany ekslibris poświęcony Świętokrzyskim Dniom Kultury w 1969 roku zaprojektowała kielecka artystka Jadwiga Trzcńska, która wykonała dla Kielc jeszcze dwa ekslibrisy dla kieleckich księgarni „Domu Książki” oraz ekslibris dla księgarni w Jędrzejowie.

Leszek Dziedzic